

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 3ης Φεβρουαρίου 2022*

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Διεθνής δικαιοδοσία και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις – Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 – Άρθρο 7, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση – Ειδική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας σε διαφορές εκ συμβάσεως – Έννοια του “τόπου εκπλήρωσης της επίδικης παροχής” – Σύμβαση παροχής υπηρεσιών – Αεροπορική μεταφορά – Αεροπορικό ταξίδι για το οποίο υπάρχει επιβεβαιωμένη ενιαία κράτηση για τη συνολική διαδρομή και το οποίο πραγματοποιείται με επιμέρους πτήσεις που εκτελούνται από δύο διαφορετικούς αερομεταφορείς – Κανονισμός (ΕΚ) 261/2004 – Κοινοί κανόνες αποζημίωσης των επιβατών αεροπορικών μεταφορών και παροχής βοήθειας σε αυτούς σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης και ματαίωσης ή μεγάλης καθυστέρησης της πτήσης – Άρθρο 7 – Δικαίωμα αποζημίωσης – Καθυστέρηση στην πρώτη επιμέρους πτήση – Αγωγή αποζημίωσης κατά του επιφορτισμένου με την εκτέλεση της πρώτης επιμέρους πτήσης αερομεταφορέα ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου άφιξης της»

Στην υπόθεση C-20/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Landgericht Frankfurt am Main (περιφερειακό δικαστήριο Φρανκφούρτης επί του Μάιν, Γερμανία) με απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Ιανουαρίου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

JW,

HD,

XS

κατά

LOT Polish Airlines,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους S. Rodin, πρόεδρο τμήματος, J.-C. Bonichot και O. Spineanu-Matei (εισηγήτρια), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: L. Medina

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι XS, HD, και JW, εκπροσωπούμενοι από τον J.-C. Woicke, Rechtsanwalt,
- η LOT Polish Airlines, εκπροσωπούμενη από την C. Hess, Rechtsanwältin,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την M. Heller και τον S. Noë,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 7, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ τριών επιβατών, των JW, HD και XS, αφενός, και της αεροπορικής εταιρίας LOT Polish Airlines, αφετέρου, σχετικά με την καταβολή αποζημίωσης λόγω καθυστέρησης πτήσης.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός 1215/2012

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 15 και 16 του κανονισμού 1215/2012 έχουν ως εξής:
 - «(15) Οι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας θα πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας και να βασίζονται στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου. Η δωσιδικία αυτή θα πρέπει να ισχύει πάντοτε, εκτός από μερικές συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το επίδικο αντικείμενο ή η αυτονομία των διαδίκων δικαιολογεί άλλο συνδεδεμένο στοιχείο. Η κατοικία των νομικών προσώπων πρέπει να καθορίζεται αυτοτελώς ώστε να αυξάνεται η διαφάνεια των κοινών κανόνων και να αποφεύγονται οι συγκρούσεις δικαιοδοσίας.
 - (16) Η δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου πρέπει να συμπληρωθεί από εναλλακτικές δωσιδικίες που θα ισχύουν λόγω του στενού συνδέσμου μεταξύ του δικαστηρίου και της διαφοράς ή για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Η ύπαρξη στενού συνδέσμου θα πρέπει να παρέχει ασφάλεια δικαίου και να αποφεύγεται το ενδεχόμενο ο εναγόμενος να ενάγεται ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους το οποίο δεν μπορούσε ευλόγως να προβλέψει. [...]»

- 4 Το τιτλοφορούμενο «Γενικές διατάξεις» τμήμα 1 του κεφαλαίου II του ως άνω κανονισμού περιλαμβάνει το άρθρο, 4 παράγραφος 1, το οποίο ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»

- 5 Το άρθρο 7 του κανονισμού, το οποίο περιλαμβάνεται στο τιτλοφορούμενο «Ειδικές δικαιοδοσίες» τμήμα 2 του κεφαλαίου II, ορίζει τα εξής:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος:

- 1) α) ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή·
- β) για τους σκοπούς της εφαρμογής της παρούσας διάταξης, και εφόσον δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά, ο τόπος εκπλήρωσης της επίδικης παροχής είναι:

– εφόσον πρόκειται για πώληση εμπορευμάτων, ο τόπος του κράτους μέλους όπου, δυνάμει της σύμβασης, έγινε ή έπρεπε να γίνει η παράδοση των εμπορευμάτων,

– εφόσον πρόκειται για παροχή υπηρεσιών, ο τόπος του κράτους μέλους όπου, δυνάμει της σύμβασης, έγινε ή έπρεπε να γίνει η παροχή των υπηρεσιών·

[...]

[...]».

Ο Κανονισμός (ΕΚ) 261/2004

- 6 Το άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Φεβρουαρίου 2004, για τη θέσπιση κοινών κανόνων αποζημίωσης των επιβατών αεροπορικών μεταφορών και παροχής βοήθειας σε αυτούς σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης και ματαίωσης ή μεγάλης καθυστέρησης της πτήσης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 295/91 (ΕΕ 2004, L 46, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2018, L 81, σ. 85), το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα αποζημίωσης», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Όταν γίνεται παραπομπή στο παρόν άρθρο, ο επιβάτης λαμβάνει αποζημίωση ύψους:

- α) 250 ευρώ για όλες τις πτήσεις έως και 1 500 χιλιομέτρων·
- β) 400 ευρώ για όλες τις ενδοκοινοτικές πτήσεις άνω των 1 500 χιλιομέτρων και όλες τις άλλες πτήσεις μεταξύ 1 500 και 3 500 χιλιομέτρων·
- γ) 600 ευρώ για όλες τις πτήσεις που δεν εμπίπτουν στα στοιχεία α) ή β).

Για τον προσδιορισμό της σχετικής απόστασης, λαμβάνεται ως βάση ο τελευταίος προορισμός στον οποίο ο επιβάτης θα φθάσει καθυστερημένα μετά την προγραμματισμένη ώρα εξαιτίας της άρνησης επιβίβασης ή της ματαίωσης.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 7 Οι εκκαλούντες της κύριας δίκης πραγματοποίησαν ενιαία κράτηση στην αεροπορική εταιρία Lufthansa AG για προγραμματισμένη στις 27 Απριλίου 2019 πτήση από Βαρσοβία (Πολωνία) προς Μαλέ (Μαλδίβες) με ανταπόκριση μέσω Φρανκφούρτης επί του Μάιν (Γερμανία).
- 8 Η πρώτη επιμέρους πτήση του ταξιδιού, από Βαρσοβία προς Φρανκφούρτη επί του Μάιν, πραγματοποιήθηκε από τη LOT Polish Airlines. Λόγω αργοπορίας κατά την απογείωση, η πτήση προσγειώθηκε στη Φρανκφούρτη επί του Μάιν με καθυστέρηση, με αποτέλεσμα οι εκκαλούντες της κύριας δίκης να μην προλάβουν να επιβιβαστούν στην πτήση ανταπόκρισης για το Μαλέ, την οποία εκτελούσε η Lufthansa. Έφθασαν στον τελικό τους προορισμό, το Μαλέ, με καθυστέρηση πλέον των τεσσάρων ωρών.
- 9 Οι νυν εκκαλούντες της κύριας δίκης άσκησαν αγωγή, δυνάμει του κανονισμού 261/2004, ενώπιον του Amtsgericht Frankfurt (ειρηνοδικείου Φρανκφούρτης, Γερμανία), με αίτημα να υποχρεωθεί η LOT Polish Airlines να καταβάλει σε έκαστο εξ αυτών αποζημίωση ύψους 600 ευρώ, δεδομένου ότι η απόσταση μεταξύ Βαρσοβίας και Μαλέ υπερβαίνει τα 3 500 χιλιόμετρα, και να τους αποδώσει τα έξοδα για την αμοιβή των δικηγόρων τους.
- 10 Με απόφαση της 29ης Απριλίου 2020, το ως άνω δικαστήριο απέρριψε την αγωγή ως απαράδεκτη, με την αιτιολογία ότι, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του κανονισμού 1215/2012, όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο, δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει τη διαφορά, δεδομένου ότι ούτε ο προβλεπόμενος στην οικεία σύμβαση μεταφοράς τόπος αναχώρησης ούτε ο προβλεπόμενος σε αυτή τόπος άφιξης της πτήσης βρίσκονταν στην περιφέρειά του.
- 11 Οι εκκαλούντες της κύριας δίκης άσκησαν έφεση κατά της ως άνω απόφασης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Landgericht Frankfurt am Main (περιφερειακού δικαστηρίου Φρανκφούρτης επί του Μάιν, Γερμανία). Κατά την άποψή τους, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο μπορεί να θεμελιώσει τη διεθνή δικαιοδοσία του στο άρθρο 7, σημείο 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1215/2012. Το γεγονός ότι η Βαρσοβία και το Μαλέ αποτελούν τόπους εκπλήρωσης της απορρέουσας από την εν λόγω σύμβαση μεταφοράς υποχρέωσης δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να υπάρχουν και άλλοι τόποι οι οποίοι μπορούν επίσης να χαρακτηριστούν ως τόποι εκπλήρωσης της υποχρέωσης αυτής, κατά την έννοια της συγκεκριμένης διάταξης.
- 12 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι το Amtsgericht Frankfurt (ειρηνοδικείο Φρανκφούρτης) μπορεί να θεμελιώσει στο άρθρο 7, σημείο 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1215/2012 διεθνή δικαιοδοσία προς εκδίκαση της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί μόνον εφόσον ο τόπος άφιξης της πρώτης επιμέρους πτήσης του επίμαχου ταξιδιού, ήτοι η Φρανκφούρτη επί του Μάιν, μπορεί να χαρακτηριστεί ως «τόπος εκπλήρωσης» της απορρέουσας από την επίμαχη σύμβαση μεταφοράς υποχρέωσης.
- 13 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Landgericht Frankfurt am Main (περιφερειακό δικαστήριο Φρανκφούρτης επί του Μάιν) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 7, σημείο 1, στοιχείο β', του κανονισμού [1215/2012] την έννοια ότι, σε περίπτωση αεροπορικού ταξιδιού για το οποίο υπάρχει επιβεβαιωμένη ενιαία κράτηση για τη συνολική διαδρομή και το οποίο αποτελείται από δύο ή περισσότερες επί μέρους πτήσεις, ο τόπος εκπληρώσεως της παροχής κατά την έννοια της διατάξεως αυτής μπορεί επίσης να είναι ο τόπος

αφίξεως της πρώτης επί μέρους πτήσεως όταν η μεταφορά με τις εν λόγω επί μέρους πτήσεις εκτελείται από δύο διαφορετικούς αερομεταφορείς, η δε αγωγή αποζημίωσης που ασκείται με έρεισμα τον κανονισμό [261/2004] έχει ως βάση την καθυστέρηση της πρώτης επί μέρους πτήσεως και στρέφεται κατά του πραγματικού αερομεταφορέα της πρώτης επί μέρους πτήσεως;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 14 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 7, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση αεροπορικού ταξιδιού για το οποίο υπάρχει επιβεβαιωμένη ενιαία κράτηση για τη συνολική διαδρομή και το οποίο αποτελείται από δύο ή περισσότερες επιμέρους πτήσεις που εκτελούνται από διαφορετικούς αερομεταφορείς, μπορεί ο τόπος αφίξεως της πρώτης επιμέρους πτήσεως να θεωρηθεί ως «τόπος εκπλήρωσης της παροχής» κατά την εν λόγω διάταξη, όταν η αγωγή αποζημίωσης που ασκείται δυνάμει του κανονισμού 261/2004 οφείλεται σε καθυστέρηση της πρώτης επιμέρους πτήσεως, λόγω αργοπορίας κατά την απογείωσή της, και στρέφεται κατά του επιφορτισμένου με την εκτέλεση της πρώτης επιμέρους πτήσεως αερομεταφορέα.
- 15 Προκαταρκτικώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η αγωγή της κύριας δίκης εμπίπτει στην έννοια του όρου «διαφορές εκ συμβάσεως», κατά το άρθρο 7, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1215/2012. Συγκεκριμένα, όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1), η οποία μπορεί να τύχει εφαρμογής και όσον αφορά τις αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 7, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1215/2012, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο όρος «διαφορές εκ συμβάσεως» καλύπτει την αγωγή αποζημίωσης των επιβατών αεροπορικών μεταφορών λόγω σημαντικής καθυστέρησης μιας πτήσης με ανταπόκριση, η οποία ασκείται δυνάμει του κανονισμού 261/2004 κατά του πραγματικού αερομεταφορέα, ο οποίος δεν είναι ο αντισυμβαλλόμενος του ενδιαφερόμενου επιβάτη (απόφαση της 7ης Μαρτίου 2018, flightright κ.λπ., C-274/16, C-447/16 και C-448/16, EU:C:2018:160, σκέψη 65), όπως συμβαίνει εν προκειμένω με τη LOT Polish Airlines.
- 16 Κατά το άρθρο 7, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 1215/2012, πρόσωπο το οποίο έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος, ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή πρέπει να εκπληρωθεί η παροχή. Για τους σκοπούς της εφαρμογής της διάταξης αυτής, το άρθρο 7, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού διευκρινίζει ότι, εάν δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά και εφόσον πρόκειται για παροχή υπηρεσιών, ο τόπος αυτός είναι ο τόπος του κράτους μέλους όπου, δυνάμει της σύμβασης, έγινε ή έπρεπε να γίνει η παροχή των υπηρεσιών.
- 17 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, σε περίπτωση που υπάρχουν πλείονες τόποι παροχής των υπηρεσιών εντός διαφορετικών κρατών μελών, πρέπει κατ' αρχήν να γίνει δεκτό ότι «τόπος εκπλήρωσεως» είναι ο τόπος στον οποίο θεμελιώνεται η στενότερη σχέση μεταξύ της οικείας συμβάσεως και του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία, σχέση η οποία υφίσταται κατά κανόνα στον τόπο της κύριας παροχής υπηρεσιών. Ο τελευταίος αυτός τόπος πρέπει να συνάγεται, στο μέτρο του δυνατού, από τους όρους της ίδιας της συμβάσεως (απόφαση της 7ης Μαρτίου 2018, flightright κ.λπ., C-274/16, C-447/16 και C-448/16, EU:C:2018:160, σκέψη 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 18 Συναφώς, όσον αφορά απευθείας πτήση μεταξύ δύο κρατών μελών η οποία εκτελείται από την αντισυμβαλλόμενη του ενδιαφερόμενου επιβάτη αεροπορική εταιρία, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τόσο ο τόπος αναχωρήσεως όσο και ο τόπος αφίξεως του αεροσκάφους πρέπει εξίσου να θεωρηθούν ως οι τόποι της κύριας παροχής των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο συμβάσεως αεροπορικής μεταφοράς και, ως εκ τούτου, το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία, βάσει του άρθρου 7, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1215/2012, να εκδικάσει αγωγή αποζημίωσης η οποία στηρίζεται στην εν λόγω σύμβαση μεταφοράς και στον κανονισμό 261/2004 είναι, κατ' επιλογήν του ενάγοντος, το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται ο τόπος αναχωρήσεως ή ο τόπος αφίξεως του αεροσκάφους, όπως οι τόποι αυτοί προβλέπονται στην εν λόγω σύμβαση (πρβλ. απόφαση της 9ης Ιουλίου 2009, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, σκέψεις 43 και 47).
- 19 Σε συνέχεια της νομολογίας αυτής, στην περίπτωση αεροπορικού ταξιδιού με ανταπόκριση για το οποίο υπάρχει επιβεβαιωμένη ενιαία κράτηση για τη συνολική διαδρομή και το οποίο αποτελείται από πλείονες επιμέρους πτήσεις τις οποίες εκτελούν δύο διαφορετικοί αερομεταφορείς, το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι ο «τόπος εκπληρώσεως της παροχής», κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης, μπορεί να είναι τόσο ο τόπος αναχωρήσεως της πρώτης επιμέρους πτήσεως (διάταξη της 13ης Φεβρουαρίου 2020, flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, σκέψη 36) όσο και ο τόπος αφίξεως της τελευταίας επιμέρους πτήσεως (απόφαση της 7ης Μαρτίου 2018, flightright κ.λπ., C-274/16, C-447/16 και C-448/16, EU:C:2018:160, σκέψη 73), ανεξαρτήτως του αν η αγωγή αποζημίωσης, η οποία ασκείται δυνάμει του κανονισμού 261/2004, στρέφεται κατά του αερομεταφορέα που όφειλε να εκτελέσει την επίμαχη επιμέρους πτήση ή κατά του αντισυμβαλλομένου του ενδιαφερόμενου επιβάτη, ο οποίος δεν είναι ο εν λόγω αερομεταφορέας.
- 20 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η αγωγή αποζημίωσης ασκήθηκε αποκλειστικά λόγω της καθυστερημένης απογείωσης από τον τόπο αναχώρησης της πρώτης επιμέρους πτήσης του ταξιδιού που αφορά η επίμαχη στην κύρια δίκη σύμβαση αεροπορικής μεταφοράς. Ο τόπος αυτός είναι ένας από τους τόπους της κύριας παροχής των υπηρεσιών οι οποίες αποτελούν αντικείμενο της εν λόγω σύμβασης και εξασφαλίζει, ως εκ τούτου, τον απαιτούμενο από τους κανόνες περί ειδικής βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 7, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 στενό σύνδεσμο μεταξύ της σύμβασης και του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται ο εν λόγω τόπος.
- 21 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν ο τόπος προσγείωσης της πρώτης επιμέρους πτήσης θα μπορούσε να θεμελιώσει τη διεθνή δικαιοδοσία του κατά το άρθρο 7, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1215/2012.
- 22 Επισημαίνεται συναφώς ότι, όπως υπενθυμίστηκε στη σκέψη 17 της παρούσας απόφασης, στις περιπτώσεις που υπάρχουν περισσότεροι τόποι παροχής υπηρεσιών εντός διαφορετικών κρατών μελών, ο τόπος που εξασφαλίζει τον στενότερο σύνδεσμο μεταξύ της οικείας συμβάσεως και του δικαστηρίου που έχει δικαιοδοσία είναι ιδίως ο τόπος στον οποίο, βάσει της συμβάσεως αυτής, πρέπει να γίνει η κύρια παροχή υπηρεσιών (πρβλ. απόφαση της 9ης Ιουλίου 2009, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, σκέψη 38).
- 23 Από την ως άνω νομολογία και, ειδικότερα, από τη χρήση του όρου «ιδίως/και μάλιστα», προκύπτει ότι οι τόποι της κύριας παροχής υπηρεσιών, που είναι τόσο το αρχικό σημείο αναχώρησης όσο και ο τελικός προορισμός του αεροπορικού ταξιδιού, αποτελούν απλώς ενδεικτική αναφορά των τόπων στους οποίους θα μπορούσε να θεμελιωθεί ένα τέτοιο στοιχείο σύνδεσης. Συγκεκριμένα, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών όρων μιας σύμβασης αεροπορικής μεταφοράς, δεν μπορεί εκ προοιμίου να αποκλειστεί το ενδεχόμενο υπηρεσίες διαφορετικές από

τις παρεχόμενες στο αρχικό σημείο αναχώρησης και στον τελικό προορισμό του αεροπορικού ταξιδιού να δικαιολογούν, αναλόγως της περιπτώσεως, τη διεθνή δικαιοδοσία άλλων δικαστηρίων για την εκδίκαση αγωγής αποζημίωσης που ασκείται με βάση τον κανονισμό 261/2004, πλην εκείνων εντός της περιφέρειας των οποίων βρίσκονται οι τόποι αυτοί, και δη τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τόπου ενδιάμεσης στάσης.

24. Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο δεν αναφέρει τα στοιχεία της συμβάσεως τα οποία θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν, για την αποτελεσματική οργάνωση της δίκης, την ύπαρξη επαρκούς συνδέσμου εγγύτητας μεταξύ των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης και της διεθνούς δικαιοδοσίας του. Ελλείπει μνείας τέτοιων στοιχείων, «τόπο εκπλήρωσης της παροχής» κατά την έννοια του άρθρου 7, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1215/2012, μπορεί, ως εκ τούτου, να αποτελεί ο τόπος αναχωρήσεως της πρώτης επιμέρους πτήσης, ως ένας εκ των τόπων της κύριας παροχής των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης αεροπορικής μεταφοράς.
25. Το συμπέρασμα αυτό ανταποκρίνεται στους μνημονευόμενους στην αιτιολογική σκέψη 16 του κανονισμού 1215/2012 σκοπούς της εγγύτητας και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, το δε Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, σε περίπτωση αεροπορικού ταξιδιού με ανταπόκριση για το οποίο υπάρχει επιβεβαιωμένη ενιαία κράτηση για τη συνολική διαδρομή και το οποίο περιλαμβάνει πλείονες επιμέρους πτήσεις, ο τόπος αναχωρήσεως της πρώτης πτήσεως εξασφαλίζει τη στενή σύνδεση την οποία απαιτούν οι κανόνες περί ειδικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας κατά το άρθρο 7, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 μεταξύ της συμβάσεως αεροπορικής μεταφοράς και του έχοντος διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίου (πρβλ. διάταξη της 13ης Φεβρουαρίου 2020, *flightright*, C-606/19, EU:C:2020:101, σκέψη 31).
26. Το ως άνω συμπέρασμα συνάδει επίσης με την αρχή της προβλεψιμότητας των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας του κανονισμού 1215/2012, λόγω του ότι παρέχει τόσο στον ενάγοντα όσο και στον εναγόμενο τη δυνατότητα να προσδιορίσουν τα δικαστήρια του τόπου αναχώρησης της πρώτης επιμέρους πτήσης, ο οποίος διαλαμβάνεται στη σύμβαση αεροπορικής μεταφοράς, ως δυνάμενα να επιληφθούν αγωγής αποζημίωσης βάσει του κανονισμού 261/2004.
27. Κατόπιν όλων των ανωτέρω, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση αεροπορικού ταξιδιού για το οποίο υπάρχει επιβεβαιωμένη ενιαία κράτηση για τη συνολική διαδρομή και το οποίο αποτελείται από δύο ή περισσότερες επιμέρους πτήσεις που εκτελούνται από διαφορετικούς αερομεταφορείς, δεν μπορεί ο τόπος αφίξεως της πρώτης επιμέρους πτήσεως να θεωρηθεί ως «τόπος εκπλήρωσης της παροχής» κατά την εν λόγω διάταξη, όταν η αγωγή αποζημίωσης που ασκείται δυνάμει του κανονισμού 261/2004 οφείλεται αποκλειστικά και μόνο σε καθυστέρηση της πρώτης επιμέρους πτήσεως, λόγω αργοπορίας κατά την απογείωσή της, και στρέφεται κατά του επιφορτισμένου με την εκτέλεση της πρώτης επιμέρους πτήσεως αερομεταφορέα.

Επί των δικαστικών εξόδων

28. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 7, σημείο 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση αεροπορικού ταξιδιού για το οποίο υπάρχει επιβεβαιωμένη ενιαία κράτηση για τη συνολική διαδρομή και το οποίο αποτελείται από δύο ή περισσότερες επιμέρους πτήσεις που εκτελούνται από διαφορετικούς αερομεταφορείς, δεν μπορεί ο τόπος αφίξεως της πρώτης επιμέρους πτήσεως να θεωρηθεί ως «τόπος εκπλήρωσης της παροχής» κατά την εν λόγω διάταξη, όταν η αγωγή αποζημιώσεως που ασκείται δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Φεβρουαρίου 2004, για τη θέσπιση κοινών κανόνων αποζημίωσης των επιβατών αεροπορικών μεταφορών και παροχής βοήθειας σε αυτούς σε περίπτωση άρνησης επιβίβασης και ματαίωσης ή μεγάλης καθυστέρησης της πτήσης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 295/91, οφείλεται αποκλειστικά και μόνο σε καθυστέρηση της πρώτης επιμέρους πτήσεως, λόγω αργοπορίας κατά την απογείωσή της, και στρέφεται κατά του επιφορτισμένου με την εκτέλεση της πρώτης επιμέρους πτήσεως αερομεταφορέα.

(υπογραφές)